

Lewis pogorel pred illinoiskim sodiščem

Rudarska unija 12. distrikta zmagala v tožbi proti predsedniku UMWA. Nima pravice odstaviti distriktalnih odborov. Lewis se pritožni na prizivno sodišče

Springfield, Ill. — Okrožni sodnik Norman L. Jones v Springfieldu je v četrtek objavil svoj odlok v zadevi injunkcije, katero so zahtevali odborniki rudarske unije UMWA v 12. distriktu s predsednikom Harry Fishwickom na čelu proti Johnu L. Lewisu, mednarodnemu predsedniku omenjene unije, da razveljavo njegovo odredbo, s katero je hotel odstaviti Fishwicka in ostale odbornike ter imenovati nove. Illinoiski distriktalni odborniki so izgnali na cel črti pri tem postopanju.

Sodnik Jones je razsodil, da Lewis nima pravice v tem slučaju odstaviti distriktne odbornike in nastaviti začasne. Na temelju te razsodbe postane začasna injunkcija ali prepoved permanentna ali stalna.

Sodnikova razsodba se glasi med drugim, da mednarodni predsednik nima oblasti, da bi odstavil distriktne odbornike, ki so jih izvolili člani unije. To pravico imajo le člani.

Zamorski delavci in kampanja

Podjetniki opazujejo gibanje za organiziranje delavcev na jugu s kritičnim očesom. Zamorski delavci tvorijo problem zase

Birmingham, Ala. — (F. P.) — Zamorsko vprašanje bo delo največje preglavice organizatorjem Ameriške delavske federacije pri delu za organiziranje tekstilnih in drugih delavcev v južnih državah. Jeklariki in premogovni magnatja so že pričeli z namigovanji, da bodo uposlovali v svojih podjetjih zamorske delavce, ako se bodo belopoltni delavci izrekli za organizacijo.

Apel za neodvisnost Filipinov

Filipinci so edini v zahtevi za neodvisnost, je dejal Roxas

Organizatorična kampanja na jugu

Industrija tobaka je na drugem mestu v južnih državah. Veliki profiti družb

Charlotte, N. C. — (F. P.) — Ameriška delavska federacija, ki je podzela kampanjo za organiziranje delavcev v južnih državah, se še ni izrekla, dali bo poskušala organizirati delavce, ki so zaposleni v industriji tobaka. Tukaj se hudi federaciji veliko polje, kajti industrija tobaka je na drugem mestu in zaposluje za tekstilno največ delavcev. Da je industrija dobičkonosna, se razvidi iz velikih profitov, ki jih vlečejo tobačni baroni.

R. J. Reynolds Tobacco Co. je napravila v prošlem letu \$32.-210,000 profita, štiri milijone več kot l. 1928. O tobačni industriji ne more biti izgovorov, kot se to govori o tekstilni, da ne prinaša dovolj dohodkov lastnikom.

Ti veliki profiti isvirajo v veliki meri iz nezahvalnega izkoriščanja delavcev, ki prejemaajo celo nižje mezdje kot tekstilni. V industriji tobaka lastniki skrbijo, da se ne ugnezdijo unije; kdorkoli je že poskušal organizirati te delavce, je naletel na hud odpor od strani družb; vse doseganje akcije delavcev, da se organizirajo, so bile še v kalu zadržte. Tobacco Workers International unija šteje le 5,200 članov.

Prvi poskus za organiziranje delavcev l. 1922, so se izjalovili. Tobaki baroni so se poslužili vseh mogočih sredstev, da so uničili unijeke gibanje. Državna delavska federacija v North Carolini je že večkrat vstopila v akcijo, da organizira tobačne delavce, a vse njeno delo je končalo s neuspehom.

Mezde v industriji tobaka so zelo nizke in v mnogih slučajih ne dosežejo niti deset dolarjev na teden.

Apel za neodvisnost Filipinov

Filipinci so edini v zahtevi za neodvisnost, je dejal Roxas

Washington, D. C. — (F. P.) Manuel Roxas, poslanec v filipinskih kongresu, je otvoril argument za takojšnjo neodvisnost Filipinov pred senatnim odsekom za teritorialne in otoške zadeve. V svojem govoru se je oprl na Kingovo predlogo, ki definitivno določa oprostitev Filipinov izpod ameriške kontrole.

Roxas je bil vprašan, dali sprejme Binghamov dodatek, da gre posebna komisija na Filipine in preučita situacijo in na podlagi študije izreče mnenje o zahtevi za neodvisnost. Roxas je nato izjavil, da so Filipinci edini in da zahtevajo takojšnjo neodvisnost.

Glede carinskega vprašanja je Roxas dejal, da bi sprva naleteli na odpor prebivalcev, ako bi se takoj uvedla visoka carina na izvoz iz Filipinov. Bil je mnenja, da se s tem počaka toliko časa, da se uredi razmere v filipinskih industrijah, nakar se bodo lahko upeljale ispremembe.

Senatni odsek bo te dni zaslišal Manuela Quenzona, Sergia Osmena in druge delegate iz Filipinov.

Milvauska tovarna dobila veliko naročilo iz Rusije

Milwaukee, Wis. — Allis-Chalmers Manufacturing Company je te dni dobila od Amtorg korporacije v New Yorku (nakupovalni biro za sovjete v Ameriki) naročilo za \$3,500,000 vrednosti traktorjev.

Indiji groze resni konflikti

Zahteva za neodvisnost Indije tvori sporno vprašanje. V indijskih zaporih je več kot tisoč političnih ječnikov

Washington, D. C. — (F. P.) Fenner Brockway, član angleškega parlamenta in bivši tajnik Independent Labor Party, je v svojem govoru pred liberalci v glavnem mestu povdarjal, da se lahko v prihodnjih mesecih ob nove ostri konflikti v Indiji, ako laboritka stranka v kratkem času ne vstopi v akcijo in ugodi zahtevam Indijcev, ki se bore za neodvisnost Indije.

Brockway je povdarjal dejstvo, da se danes nahaja v indijskih zaporih več kot tisoč političnih ječnikov. Nekateri so v zaporih že od l. 1915. To so večinoma dijaki, ki so bili aretirani radi agitacije proti britski nadvladi. Britska vlada zelo strogo nastopa proti vsem, ki se ogrevajo za neodvisnost Indije in številno političnih ječnikov se včas od dne do dne. Udeleževali se niso nobenih nasilnosti niti niso agente tretje internacionale; vršeni so bili v ječe, ker so se zavzemali za pravice indijskega ljudstva, ki zahteva, da si samo izbere svojo vlado.

Indijsko ljudstvo se ne bo zadovoljilo, dokler ne bo imelo enakih pravic, kot jih uživajo Angličani, ki žive v Indiji. Vlada Velike Britanije ni storila še ničesar, da bi se izravnala nasprotja in diskriminacije med obema narodoma.

Brockway je opisal stališče laboritke vlade, kakršnega je zavzemala v politiki s tujezemskimi delavci in izjavil, da je bila v tem oziru precej uspešna. Laboriti pa niso pokazali prave odločnosti pri reševanju socialnih problemov v Angliji. Ako bi se v Angliji danes raspisale volitve, je gotovo, da bi dobila laboritka stranka večino v parlamentu radi zahlug v izravnavanju odnosov s tujimi državami, akopprav doma ne more pokazati še velikih uspehov.

Priprava in okrita diskuzija o indijskem vprašanju, ki jo je Brockway sprožil s svojim predavanjem, je naredila na poslušalce mogočen vtis in so mu navdušeno aplavdirali na njegova izvajanja.

Domaš drobiž

V Milwaukeeju so pred nekaj dnevi našli Matthew Medveda oboženega v garaži. Imel je tudi prezezan vrat. Medved je bil star 36 let in samec.

V Chicago je Antonija Anžiček, 741 Tilden st., istočila Jočitev od svojega soproga Antona Anžička iz razloga, ker se mora sama preživljati.

Evropska tovarna za ponarejanje dolarjev

Berlin, 24. jan. — Nekje v Evropi se nahaja skrita tovarna za ponarejanje ameriških novih stoderlarskih bankovcev, ki so tako dobro ponarejeni, da so jih banke v Nemčiji meniale brez ugovora in fakifikati so bili odkriti šele v New Yorku. Papir je natančno tak kot pravi in vse drugo je tako fino izdelano, da se razliko, ki izdaja ponarejanje, opazi le pod mikroskopom. Policija zdaj išče moštve vseh mojstrov v ponarejanju. Na sumu je neki Franz Fischer, ki je zmenjal največ falsifikatov v Berlinu. Policija misli, da je izginil v Avstrijo in da se tovarna nahaja v eni državi, ki so nasledile Avstro-Ogrsko.

Papirja bolezen pobrala osmo žrtev

Washington, D. C. — Zdravstveni urad poroča, da je do 24. t. m. umrlo osem oseb za papirsko v Zdrženih državah.

Z LONDONSKE MORNARICNE KONEERENCE

Predlagana procedura ameriške delegacije sprejeta

London, 24. jan. — Na večerajšnji drugi planarni seji, ki je bila javna, so delegatje mornarične konference sprejeli načrt procedure sborovanja, ki ga je predložil ameriški delegat Stimson. Po tej proceduri so bodo vsa glavna vprašanja reševala na sejah vseh delegatov. Konferenca se ne razcepi v odeske, ki bi vsak zase obravnavali vse detajle. Vaško vprašanje se najprvo prebere na skupni seji in potem šele, če bo treba, se podrobno poverijo odeskom.

Včeraj je bilo tudi naznanjeno, da Anglija priznava pariteto z Ameriko in bo v vseh ozirih nastopala s stališča enakopravnosti. Medtem pa Američani in Angličani odločno zatrjujejo, da ni med njimi nobene aljanice. Med Francijo in Italijo še ni sporazuma. Druge delegacije delujejo na to, da se med Francozi in Italijani doseže separaten pakt glede statusa na Sredozemskem morju.

Militaristi spet prišli s propagando

Protestirajo, da bi Združene države ukinito graditev bojnih ladij

Washington, D. C. — (F. P.) Navy League of the United States, organizacija, ki jo kontrolirajo ameriški militaristi in džingoti, je spet pričela s svojo propagando za vojno pripravljeno in oboroževanje na morju. V okrožnici, ki jo je ligo izdala te dni naglašajo, da je Amerika dovolj bogata, da lahko vzdržuje večjo vojno mornarico in armado na suhom kot jo ima sedaj, da bo lahko uspešno branila svoje posesti, ako pride do konflikta s katero tujo državo. Okrožnico sta podpisala Walter Bruce Howe, predsednik lige, in William Gardner, tajnik.

Okrožnica dalje govori, da ne more nihče kaj dobrega pričakovati od mornarične konference, ki se te dni vrši v Londonu. Namen evropskih delegatov je, da izigrajoERICA Sama, da preneha s oboroževanjem na morju. Citira se izjavo ameriškega diplomata House, ki je nekoč rekel, da bi bila Amerika prišla veliko cenejeje iz zadnje svetovne vojne, ako bi bila na njo pripravljena. Pripravljati se je pričela na vojno, ko je bilo že prepozno. Doktrinarna stupidnost ameriških politikov je znana vsemu svetu, pravijo militaristični propagatorji, in Združene države bodo drago plačale, ako delegatje v Londonu privolijo na priitiki Velike Britanije in drugih evropskih držav in ukinejo otoporoževanje na morju.

Militaristi se ogrevajo, naj bi Združene države imele največje vojno mornarico, da bi lahko kontrolirale vse druge države in postale sila, ki bi diktirala svoje pogoje ostalim državam. Predstavniki lige odprto namigujejo, da se bodo bojevali proti vsakemu načrtu za zmanjšanje bojne mornarice ne glede, kako bi izpadla konferenca v Londonu.

Borah o neodvisnosti Filipinov

Washington, D. C. — Filipinski delavci prejemaajo 50c za dvanajet ur dela na dan pri proizvodnji sladkorja za ameriški trg, je dejal senator Borah v senatni sbornici. Dalje je rekel, da ne verjame, da bi se ameriški kapitalisti, ki izkoriščajo filipinske delavce, izrekli za neodvisnost Filipinov.

Katedrala znano-sti se roga bedi

Velikastna poslopja dvigajo glavno nad alumski distriktom v New Havenu

New Haven, Conn. — (F. P.) — Visoko v zrak so vzpenjajo poslopja Yale univerze in s svojo srednjeveško arhitekturo prav malo soglašajo z okolico. Komaj tri bloke od univerze se razteza alumski distrikt, v katerem stanujejo delavci in je eden najslabih, ki se jih more najti v industrijskih mestih. Pol milijona od velikastnih poslopij stoji znojni brlog, kjer delavci garajo, da si preskrbe borno ekstenenco. Harkness, oljni magnat, je daroval milijone, katere je iztisnil iz svojih delavcev, da se njegovo ime blešči na poslopijih univerze. Pogled na okolico vzbuja groteskne kontraste. Na eni strani katedrala učenja, na drugi alumski distrikt.

V tem mestu, kakor v mnogih drugih, strah brezposelnosti. New Haven železnica je odajovala veliko število delavcev, ki so delali za njo več kot dvajset let. New Haven Clock Co. je storila isto. V drugih podjetjih se dela je poiovični čas. Delavci postopajo po ulicah in pred vhodi tovaren, da dobe delo, a ves njih trud je zaman.

Povprečna plača v tem mestu je \$18 na teden. To je vse, kar delavce lahko pričakuje v tem središču tradicij in učnosti. Tri največja industrijska podjetja so se združila v svrhu, da se prepreči vsaka zahteva delavcev za zvišanje mezde.

Yale univerza je v zadnjih par letih prejela nad deset milijonov dolarjev za povpenenje študij o socialnih vprašanjih. Kolikor se tiče delavcev v tem mestu, da se izboljša njihov položaj, ni storila ničesar in bi bilo vseeno, ako bi bili milijoni vršeni v vodo.

V St. Paulu ni dela

Unijski uradniki svare delavce, naj ne prihajo v mesto

St. Paul, Minn. — (F. P.) — Delavske unije v St. Paulu bodo skušale potom radia in časopisja odvrniti delavce, da ne bodo prihajali v to mesto za delom. Openšparaki podjetniki so razvili propagando, s katero mislijo privabiti brezposelne delavce in tako poplavit delovni trg. Unijski uradniki trdijo, da je industrijska depresija zadela domače delavce precej občutno in da ni dela niti za nje, tem manj pa za druge, ki bi jih izvalila v mesto propaganda openšparjev.

Namen openšparjev je očiten, pravi urednik delavskega časopisa "Minnesota Union Advocate". Izvabiti hočejo delavce iz drugih mest, da bi prišli v St. Paul, da prenapolnijo delovni trg, nakar bi pričeli s brezobzirnim znižavanjem mezd. Dejstvo je, da je bilo na tisoče delavcev prisiljenih se isellati iz mesta, ker ni bilo za nje zaslužka. Openšparji vidijo v industrijski depresiji ugodno priliko, da udarijo po organiziranem delavstvu.

1,551,000 članov v ruski komunistični stranki

Moskva, 24. jan. — Komunistična stranka v Rusiji, ki je bila zadnje čase ponovno "odličena" vseh nezahvalnih elementov, ima danes 1,551,000 članov. Tu pa niso všteti člani, ki služijo v rdeči armadi.

Kaj se godi v Albaniji?

Berlin, 24. jan. — Iz Belgrade poročajo, da je v severnem delu Albanije izbruhnila revolva in dvajset vladnih vojakov je bilo ubitih. Vlada kralja Zoguja je skušala podkupiti voditelje vstaje, da bi naredila mir, pa ni imela uspeha.

Mehika pretrgala stike s sovjetsko Rusijo

Svojega poslanika v Moskvi je pozval domov zaradi insulta s strani komunistov

Mexico City, 24. jan. — Mehika vlada je včeraj pozvala svojega poslanika v Moskvi, naj gre domov s vsem svojim štabom. Tako poroča Genaro Estrada, začasni tajnik zunanjih zadev. Mehika je pretrgala diplomatske vezi s Sovjetsko unijo v znak protesta proti komunističnim demonstracijam pred mehikskimi poslanstvi v Washingtonu, Buenos Airesu in Rio de Janiru, katere je pred kratkim odredila eksekutiva tretje internacionale v Moskvi.

Estrada pravi v poročilu, da je mehika vlada skušala obržati prijateljske stike s sovjetsko unijo, toda sovjetski reprezentanti v Mehiki in drugih latinskih dešelah so bili neprenehoma aktivni v propagandi proti interesom Mehike in so prezirali ter zaničevali suverenost in institucije mehikške republike.

"Mehika vlada ima vao pravico, da prepreči uveljavljanje inozemskaga elementa v notranje zadeve svoje dešele in da izžene inosemce, ki bi radi pratorčili Mehiko v taatar mahinacij in intrig." se glasi poročilo. "Te intrige so se še tako raspasale in narasle, da jih mehika vlada ne more več tolerirati."

Est. da pojašnjuje dalje, da je po navodilih voditeljev v Moskvi pred več tedni prišlo v Mehiko večje število španakih komunistov s Kuba in iz drugih latinsko-ameriških dežel. Te prišlece, ki so takoj začeli delati kralvade med delavci, je mehika vlada velela izgnati. Nato je komunistična internacionala odredila "insultne demonstracije pred poslanstvi v Združenih državah in Južni Ameriki, da s tem ustrahuje mehikške oblasti v svoje namene." Vlada je dala prijeti gotovo število domačih komunistov in našla je pri njih dokumentarne dokaze, da so pripravljali atentate na javne meže in med temi tudi na Callesa, bivšega predsednika.

Poročilo ne omenja, kakšno stališče vzame Mehika napram sovjetskemu poslaniku Aleksandru Makarju v Mexico Cityju. Makar se je včeraj zapri pred poročevalci in oklonil vse intervjuje. Očelenski krogi mislijo, da se sam izmakne iz Mehike.

Organizatorično delo med Italijani

Cleveland, O. — Salvatore Ninfo, podpredsednik International Ladies Garment Workers unije, je došel v to mesto, da vodi strategijo krojačev, ki so se uprli in odšli na stavko, ker so oblačilne tvrdke pričele uvajati v svoje delavnice obratovanje po "ameriškem načrtu." Govoril je na shodu, katerega se je udeležilo nad petsto italijanskih krojaških delavcev. Policaji še vedno stražijo delavnice, ki obratujejo po omenjenem načrtu, da preprečijo izgrede.

Sam se je operiral na slepicu in se zrakal

Brawley, Cal. — Alfredo Quintero, 19-letni mladenik, je te dni umrl v bolnišnici, v katero je bil pripeljan potem, ko si je hotel sam izrezati slepič s klino varnostne britve. Fant si je razparal trebuh in si grdo razmesaril čreva.

Stavka v Madridu

Madrid, 24. jan. — Stavka univerzernih dijakov proti vmešavanju vlade v šolske zadeve se je razširila na druge elemente. Včeraj so zastavkali šoferji taksijev. Bili so tudi manjši nemirni na ulicah. Policija je aretirala štiri moške, o katerih se govori, da so vojaški oficirji.

General Reilley na-domestil Shearerja

Militaristi kritizirajo časnikega poročevalca

Baltimore, Md. — (F. P.) — Charley Schwab in Newport News Shipbuilding Co. nič več ne potrebuje Shearerja, da bi napadal omejitve oboroževanja na morju in osebe, ki se zavzemajo za to stvar. V akcijo sta sedaj vstopila general H. G. Reilley in major Broening. Pred kratkim sta nastopila na shodu v tem mestu, na katerem sta ostro kritizirala propagatorje za omejitve oboroževanja na morju in vse tiste, ki se zanimajo in ogrevajo za svetovni mir. Reilley je ostro napadal časnikega poročevalca Drew Pearsona, ker je na zaslišanju pred senatnim odsekom izjavil, da je obstajala tesna zveza med Shearerjem in admiralom Reevesom, ko se je vršila navalistična konferenca v

Zenevi. Pearson je dejal, da sta oba vodila propagando v prid Schwabu in interesom ladjegradniške družbe.

"Ameriški admiral" je dejal Reilley na shodu, "so le izvajali odredbo svojega načelnika in vrhovnega zapovednika armade in mornarice, predsednika Coolidgea in svojo prisago, ki so jo dali, da bodo branili interese svoje domovine. Clovek, ki je pričal proti Shearerju in admiralom, je bil predstavnik časopisa, ki lahaja v tem mestu. Kdo ga je plašal za njegovo delo in za koga je delal, da je potem nastopil proti predsedniku Združenih držav in je pričal v škodo svoje domovine?"

Reilley je potem apeliral na poslušalce, naj nastopijo ob vsaki priliki proti pacifistom, ki agitirajo, da bi Amerika ostala brez obrambe in tako izročena na milost njenih sovražnikov.

Zamorci kritizirajo Ameriško delavske federacije

Pravijo, da unijako gibanje ne more uspeti, ako bodo belopoltni delavci nasprotovali sprejetju zamorcev v organizacijo

New York. — (F. P.) — Urban League, zamorska organizacija, ostro kritizira stališče unijakih voditeljev, ki nasprotujejo pristopu črncev v delavske organizacije. Liga apelira na uradnike Ameriške delavske federacije, naj odstranijo zapreke, da bodo lahko zamorski delavci vstopali v unije.

"V sreih belopoltnih delavcev ne more biti miru," je dejal uradnik Lige Arnold Hill, "ako bodo zamorski delavci zavzemali njihova mesta v tovarnah v času stavke, niti ne more biti zadovoljnosti v sreih zamorskih delavcev, ako se jim odreka prilika organiziranja. Ako bodo belopoltni delavci še nadalje vztrajali na svojem stališču, je to v škodo njim samim.

Krokodili požrl 13 oseb

London, 24. jan. — Iz Indije prihaja vest, da so krokodili požrli dvanajst Indijcev in enega Evropeca, ki so padli v vodo, ko se je čoln prevrnil.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year...

Štirideset in stara šara

Neki doktor prerokuje, da bo Chicago imelo v bodočnosti (ni povedal, v kateri) petdeset milijonov prebivalcev...

Razumeti je treba, kaj starost danes pomeni. Starost je popolna onemoglost udov in močanov...

Tristo let povprečnega življenja, ki ga napoveduje omenjeni doktor, ne sme biti starost. To se pravi, da človek, ki živi tristo let...

Recimo, da znanost podaljša človeku življenje na 300 let. Ne samo golo življenje, temveč tudi sposobnosti...

V sistemu današnje ameriške industrijske avtokracije se začena povprečna starost, to je telesna onemoglost in nesposobnost...

Sužnji na ameriškem jugu so bili nekoč na boljšem. Kadar se je črnokožni suženj postaral in izčrpal...

Industrijski delavec, bel ali črn, je vržen med staro šaro, ko ni več sposoben za delo. Sam mora gledati, kako bo živel...

Dolgo življenje posameznika je postranske važnosti. Najbolj važno je to, da ima posameznik socialne pogoje...

Značilno za sedanjost prehodno dobo je afera na univerzi države Wisconsin. Dekan Goodnight je izključil dijaka in dijakinja...

To pokazuje, kaj danes misli ameriška višješolska mladina o seksualni moralii.

Glasovi iz naselbin

Evolucija v imenih

Od neke. — Ko se je leta 1904 v Chicagu pojavila agitacija za ustanovitev nove slovenske bratske organizacije...

O rudarskem sporu

Peoria, Ill. — Naj poročam nekoliko o uporuh tukajšnjih rudarjev, ki so 14. januarja odločili krampe in logate...

O gibanju za SND

Milwaukee, Wis. — Letna in glavna delničarska seja Slovenskega doma, ki se je vršila v petek 17. jan., je bila navzlic mrazu...

Z zaključkom te seje preneha odgovorno poslovanje starega direktorja; na njega mesta nastopi novo izvoljeni...

Precej delaven je bil stari direktorji, zato pa ima tudi pri izročitvi poslov pokazati doberšen kos napredka...

Pred glavno sejo se je zopet eden izmed direktorjev na novo opogumil; sel je na agitacijo in prodal kar 25 novih delnic...

Sprav neznatnimi izjemami je vsaki izmed lanskega direktorija pridobil nekaj novih delničarjev. Tisti, ki so bili najbolj navdušeni in delavni...

Poročevalac.

Ni več ne drži: "Ne morem, nimam časa, nisem zmoten," itd. Vsa lahka nekaj stori, samo že hoče...

O rudarskem sporu

Peoria, Ill. — Naj poročam nekoliko o uporuh tukajšnjih rudarjev, ki so 14. januarja odločili krampe in logate...

Prva naša zahteva je bila, da kompanija prizna našega voditelja drugega poddistrikta Joe Geatta, za katerim stojimo sto procentno...

Ker s tem odlokom nismo bili zadovoljni, smo izvolili nov odbor in poslali apel na Lewisa...

Walsenburg, Colo. — Prvič v tem letu se oglasim iz divne Colorade, kjer se nahajam v okolici Walsenburga...

F. Franko.

Smrt za papirjo boleznijo

So. Chicago, Ill. — Neizprosnna smrt nam je izrgala mladega, 19 letnega člana Jacob Suntiča...

Danes 21. jan. med 6.—7. uro zvečer sta stopila dva policaja v stanovanje na 99. cesti in Ewing ave...

Frank Podlipiec, član društva 449.

Razno iz Moon Runa

Moon Run, Pa. — Ker sem obljubil zadržati, da se se oglasim, torej tudi storim...

Malo odgovora

Cicero, Ill. — Popolnoma prav ima društvo Francisco Ferrer št. 131 SNPJ, da se postavi za svoje dobro ime...

Vendar se tolažimo na različne način; tako smo si zdaj umislili, da povabimo pevca Banovca, ki pride k nam v Moon Run 2. febr. popoldne...

Dalle opozarjam člane in slehernega, ki si na en ali drugi način hoče pomagati...

O ustanovitvi društva Francisco Ferrer ste gotovo napačno poučeni. Resnica je sledeča: Društvo je bilo ustanovljeno v maju l. 1910...

S pota

Walsenburg, Colo. — Prvič v tem letu se oglasim iz divne Colorade, kjer se nahajam v okolici Walsenburga...

Vlada jim je uredila lepo mesto z električno razsvetljavo in drugimi ugodnostmi...

Od kar poznam Minnesota — kakih 36 let, kar ni prav mnogo — kaki temni gozd so bili takrat. In koliko zagodi je bilo...

Matija Pogorelec.

LJUDSKI GLAS

Svobodna beseda članov S.N.P.J.

Malo odgovora Cicero, Ill. — Popolnoma prav ima društvo Francisco Ferrer št. 131 SNPJ...

Glede dvorane SNPJ je fakt to, da ni lastnina čikaških družtev, temveč je last vseh članov SNPJ...

O ustanovitvi društva Francisco Ferrer ste gotovo napačno poučeni. Resnica je sledeča: Društvo je bilo ustanovljeno v maju l. 1910...

Društvo Francisco Ferrer ni imelo dolgo časa svojih svobodniških pravil. Precejanje številno članov je pravila prelomilo...

Bratje Ferrerja, vzemite na znanje, da se je od tistega časa članstvo društva množilo...

Frank Podlipiec, član društva 449.

Sport

Desetleten nečak je rekel teti, ko se mu je rodil peti bratec: "Ako pojde to tako naprej, bomo imeli kmalu svoje lastno moštvo za žogobrci!"

Delavci v kolonijalni dobi

Zgodovina mezd v Združenih državah, ki je izdal U. S. Bureau of Labor Statistics...

Človeška roka je bila v ameriških kolonijah vedno dragocena stvar. Nikdar ni bilo zadosti delavcev...

Vse te industrije so bile odvisne od priseljnih delavcev. Priseljenci so bili večinoma brez sredstev...

Pred črnim suženjstvom smo imeli belo tlačanstvo. — Svobodnih delavcev je primanjkovalo za gospodarske potrebe kolonij...

Rok tega tlačanstva je bil sedem do deset let. Kasneje ko je narasla potreba po delavcih in so "indentured servants" prihajali...

Nasproti temu več ali manj prostovoljnemu tlačanstvu je bilo tudi prisiljenega tlačanstva, zlasti kar se tiče javnih rezevov...

Ameriški kolonisti so večkrat energično protestirali proti uvažanju kaznjencev v Ameriko in l. 1671 je bil na Angleškem izdan ukaz...

Ta "indentured system" pa je ostal v veljavi dolgo časa. V časopisih onega časa najdemo objave o prihodu ladij...

Ameriško življenje

79. Rekord lenobe

Ce bi kje dajali nagrade za lenobo, bi Stanko Peck lahko dobil prvo nagrado. "Gospod sodnik, moj mož je tako len, da vstane vsako jutro ob petih samo zato, da ima potem dolg dan za lenarenje..."

Vesti iz Jugoslavije

IZNE VESTI ŠIROK NASE POKRAJINE

(Izvirno.)

Ljubljana, 10. januarja.

Požar v Zagorju. — Dne 7. t.

zvečer je doletela mizarja

bra v Zagorju težka neugoda.

ko mu je zažgal gospodarsko

slojce. Mizar Beber si je v

ai Stope prav pod navpičnimi

staknatoga hrba zgradil

ed nekaj leti hišo z mizarako

lavnico, nato pa je nekaj ko-

govil od hiše in malo v hrib

radil tudi nekako barako, ka-

or je shranil material, deske

drugo, kakor tudi mrvo in

ojega konja. Mizar Beber je

v povsem samostojni, delaven

vev in je živel po večini le pri

ju. Tega večera je baš sedel

hiši ter se odpočival. Poleg

ga sta sedela žena in otrok.

ar je prihitel vajenec in zakri-

l: "Mojster, baraka gori!"

Planilo so iz hiše ter hiteli k

rahi. Vsa je bila v gonju in

mu, skočili so v bled, že je go-

strop, rešili so živinico, go-

le so deske, nekaj so jih ljudje

šili, stavba sama pa je pogo-

la do tal. Zdjaj je kup črne

travom, strešne opeke in raz-

delga zidu.

Vsi znaki kažejo, da je za-

rala zločinska roka. Zakaj hlev

začel goreti od zgoraj. Za-

ti je neznanec mrvo, ki je

anila v en sam velik plamen.

orilec je lahko že pobegnili v

rib ali po cesti dalje. Škoda

na škodo okrog 70.000 Din, kar pa

le deloma krito z zavarovalni-

ci. Nenaden izbruh ognja je

očno pretresel tudi njegovo,

itak živeno botno ženo. Do-

pla je živčni napad in bodo po-

dedice bržkone ostale.

Koliko použije industrijski

raj? — Malo statistike o živ-

enju na Jesenicah v l. 1929. —

esenice so meso, pa imajo za-

tudi kontrolo nad vsami živi-

ki se uvažajo. Iz teh podat-

ov sledi, da so uvozili na Jese-

nico lansko leto 1040 krav in vo-

v, 393 telet, 655 prašičev, 58

trac, 94 jagnjet. Raznega me-

in mesnih izdelkov pa so uvo-

ili skupno 13.282 kg (dočim so

l. 1928 uvozili le 7241 kg mes-

ih izdelkov). V tem pa ni

šteta doma zaklana živina, —

tudi vsakokor lepo številce. —

Spridlo kolikoga povzitega me-

so bili Jeseničani tudi žejni.

o nam dokazujejo tudi številke

opite pijače, vina in piva. V l.

1929 so v 37 jeseniških gostil-

nah, restavracijah in dveh krah-

arnah popili 214.700 litrov vi-

na, 4.250 litrov žganja, 2452 li-

trov likerjev, 148.800 litrov pi-

la ter 23.600 litrov mošta. Skup-

na vrednost vseh teh pijač zna-

la približno 6.758.600 din. —

nekakor čedna voata. Če raču-

amo, da imajo Jesenice približ-

o 6500 prebivalcev, znaša po-

prečni zapitek za vsako osebo

a leto skoro 1000 Din. — Če pa

dstajemo še otroke, to je dve

retjini, potem znaša zapitek za

sako osebo skoro 3000 Din na

to. — Mestna občina od te pi-

lače tudi živi. Naj prinese ob-

inski blagajni največ trošarina

a vino. Na sami pijači je ob-

na zaslužila naj pol milijona

in. Tako so pijači prav do-

rotvori mestne občine in bi jih

he oklicali za častne mešča-

ne.

Pevski zbor Udruženja jugo-

slavskih učiteljev se priprav-

lja na turnejo po Čehoslovaki-

ci. Zbor sestoji iz kakih 70 slo-

venskih učiteljev in učiteljic, ki

strabijo vsake praznike, da od-

stijijo v Ljubljano, kjer imajo

kušnje. Tako so imeli skušnje

božičnih počitnicah in vsaki-

adar imajo le dva dni prosto.

elo pevovodja sam se vozi v

ljubljano iz — Zagreba. Je to

rečko Kumer, zdaj profesor na

luzički šoli v Zagrebu. Zbor

e eden najresnejših slovenskih

mešanih zborov, zlasti še, ker

tudira predvsem tudi moderen

rogram in bo tudi z njim kon-

certiral po Čehoslovakijski in

metih Bratislava, Trenčin, Velika

ostrava, Olomuc, Brno, Pardu-

vice, Kraljevi Gradec, Praga,

lizen itd. Akcija za to turnejo

speva in je že zasigurana.

Velik poboj na vasovanju. —

Stara slovenska navada na kme-

kih, hoditi vasovat, je rodila že

mnogokrat neprijetne pretepe in krvave prepire. Zlasti če je šel kdo vasovat v sosedno vas. Tako se je zgodilo pred dnevi na Dolenjskem. Fantje iz Čučnje mlake in Hrovaškega broda so v Dramo ter so tamkaj zapeli podkonico pred Ulkarjevo hišo domačim dekletom. Naenkrat pa so izza voglov planili dramski fantje — kakih 17 — ter začeli s silno bestnostjo udrihati po vasovalkih s krepeljci in rokami in kar jim je prišlo pod roko. S kolci, vilami, kopačicami za kidanje gnoja in krepeljci so premlatili neusmiljeno nič hudega misleče vasovalce, tako da so na tleh obležali v krvi in brez zavesti brata Anton in Alojzij Janževc ter Kocijan Jakše, dočim sta brata Jemana ubežala s precejšnjimi poškodbami.

Kocijan Jakše se je čez čas prebudil iz nezavesti ter zbežal domov z zlomljeno roko ter hudimi udarci na glavi in raznimi podplutbami po vsem telesu. Dočim se je temu beg posrečil, so dramski fantje izza vogla opazovali, kaj je z bratom Janževcem. Ta dva sta ležala na tleh. Prvi se je zavedel Alojz. Ko pa je začel dvigati roko in dajati znamenja, da še živi, so fantje znova planili nanj ter ga z vilami in krepeljci pobili znova na tla. Prav tako so premikastili tudi njegovega še nezavestnega brata Antona — nakar so zapustili kraj poboja ter se razšli. Mogoče so mislili, da sta zdaj oba mrtva. Čez dobro uro pa se je Alojzij Janževc zopet zavedel ter se privlekel do Cveibarjeve hiše, kjer mu je domača hči odprla. Stregli so mu vso noč ter poiskali tudi njegovega brata, ki je ležal na cesti a prebito lobanjo in polomljenimi rokami.

Zdaj ležijo vsi ranjenci v bolnici v Novem mestu. Anton Janževc se še dolgo ni zavedel in je le malo upanja, da okreva. Drugi so izven vsake nevarnosti, le potrpeživo bodo morali, da se pozdravijo. Potem grede lahko spet na vasovanje. Kot glavne krivce so prepeli nazaj v Janjevo in Franca Vidmarja, Jožeta Rangusa in Alojzija Miklavčiča — ki so skupno z ostalimi pajdaši že aretirani ter izročeni sodišču.

Vreme v Sloveniji je vse te dni lepo, v kolikor ga ne kazni v nekaterih krajih megla. V Ljubljani prodere sonce šele proti poldnevni meglo ter pojeje na ulice, ki so že oblačene snega in blata, nekatere dni pa smo — gentlemani. — V krajih, kjer ni toliko megle, je sonce pobralo že skoro ves sneg.

Železniška nesreča pri Blanci
Ljubljana, 10. januarja.
V sredo 8. t. m. se je pripetila dopoldne manjša železniška nesreča, ki k sreči ni zahtevala nobenih človeških žrtev, pač pa okrog 80.000 din. materialne škode. Nesreča se je pripetila pri Blanci na progi Zidani most-Zagreb.

Dopoldne krog pol 8. se namreč križata tamkaj dva vlaka, a ker je proga sicer enotirna, se morajo vlaki srečavati na postaji. Iz Zagreba je vozil osebni vlak, proti Zagrebu pa brzo-tovorni vlak. Dočim je osebni vlak vozil pravilno, pa je tovorni vlak zapeljal na stranski slepi tir, ki se po nekaj deset metrov sploh konča z nasipom zemlje. Radi goste megle uslužbeni vlaka niso opazili, da so zapeljali radi napačno postavljene kretnice na napačni tir, da bi ustavili še pravočasno vlak, ki je bil precej dolg in natovoren. Strojvodja je sicer z živžogom zadnji hip opozoril, a bilo je že prepozno. Lokomotiva se je v vso silo zarila ob koncu travnice v zemljo. Sunek je bil močan. Službeni voz se je razbil, drugi vagon, poln poštnih pošilk se je dvignil visoko v zrak ter običal na zalozavniku s premogom. Tudi tretji vagon se je dvignil in zaril čez steno v poštno pakete. Poškodovanih in s tira vrženih je bilo še več vagonov.

Duhapriskost in odpornost naših železničarjev je znana. Dočim sta dva uslužbenca — menda kurjač in sprevednik — skočila še pred sunkom iz vlaka, sta strojvodja in vlakovodja

ostala na svojih mestih. K sreči sta odnesla le manjše praske. Nesrečo je povzročil uslužbenec, ki je napačno postavil kretnico in pa ker je promet po tej enotirni progi silno zamotan, zlasti še radi silnega prometa na tej liniji. Škoda znaša kot rečeno blizu 80.000 Din.

Novi zakon — eno ali dve ženi za muslimane?

Ljubljana, 8. januarja.
Z l. 1930 je stopil v veljavo nov kazenski zakonik, ki je bil izdelan in sprejet ter od kralja podpisan kmalu po nastopu novega režima lani. V veljavo je stopil šele zdaj s 1. januarjem. Ta novi kazenski zakonik je marsikaj spremenil. Omenili in pisali smo, že o tem, da je ta kazenski zakonik odpravil porotno sodišče in se odalej ne bodo več vršile porotne razprave. Ljudskih sodnikov novi zakonik ni mara.

Med drugimi glavnimi določbami in spremembami je tudi strogo kaznovanje dvoženstva, troženstva i. t. d. Poligamija (množenstvo) je v naši državi v navadi le med muslimani, ki jim vera to dovoljuje. Muslimanska vera sicer ne zapoveduje, da mora vsak moški imeti po več žena, marveč daje v tem polnoma pravo voljo svojim vernikom. Če hoče le eno, imej eno, če jih hočeš pet, imej jih pet. A skrbeti moraš zanje.

In tako je mnogo muslimanov, ki imajo po več žena. Kolikor jim pa dopuščajo njihove gmotne razmere. Dočim je svoj čas vsak musliman imel več žena, jih je sedaj precej, ki imajo le po eno in ne mislijo na nobeno več, ker jim razmere ne bi dopuščale preživljati več žena in otroke več mater. Zato muslimanov ni preveč zadelo sporočilo, da novi zakonik prepoveduje odalej naprej imeti več žena. Bogatejši muslimani pa, ki so do sedaj imeli cele hareme žena, bodo jih lahko obdržali. Teh pa ni mnogo. V celem Sarajevu, prestolnici muslimanov naše države, so menda le štirje, ki so tako pogumni, da imajo več žena.

Muslimanski poglavar verski Čaušević je odgovoril na vprašanje, kako sodi o ukinitvi množčenstva: "Dvoženstvo... saj je že davno ukinjeno. Uničilo se ga težke gospodarske razmere. Sicer pa je enoženstvo princip islama, daši je predvidena možnost ženitve z dvema ali več ženami. Lahko pa rečem: v današnji dobi, v takih hudih življenjskih prilikah je človek že z eno samo ženo junak! Niti z eno ne more izhajati, kako bi z dvema ali tremi!"

In verski poglavar muslimanov (nazvan reis-ul-ulem) Čaušević se je smejljal. Mogoče si je na tihem mislil: Saj je mogoče imeti več žena tudi brez cerkvenega blagoslova, brez poroke. Kar poglejte po mestih...

Pod vlak se je vrغل

Včeraj zjutraj so našli na postaji Verd poleg tira v praznično obleko oblečeno truplo moškega. Truplo je bilo raztrgano, glavni ni bilo nikjer najti, le po tračnicah in tiru so bili raztreseni možgani. Iakali so glavo, a je niso mogli najti. Pri preiskavi trupla in zlasti na podlagi poslovnega pisma na sestro, so ugotovili, da je mrtvec dolenjsko-gaški trgovec Pirc.

Trdijo, da je Pirc izvršil samomor. To se da sklepati iz poslovnega pisma. Iz voznih listov, ki so jih našli pri njem, je sklepali, da se je pokojni vračal iz Ljubljane z avtobusom do Vrhnike, od koder je šel peš proti Verdju, kjer se je vrغل pod vlak. Sodijo, da ga je povozil tržaški brzovlak ali pa orientekspresni vlak ponoči. Zakaj je trgovec Pirc izvršil samomor, ni znano. Bil je v gmotnem ogiru na dobrem in je izključena smrt iz tega vzroka. Pač pa je bilo opažati zadnje dni portnost, že od božiča sem, ko je bil izvršen vlom v njegovo trgovino.

Vest se je naglo razglasila in zbudila tem večje presenečenje in senzacijo, ker je bil trgovec Pirc zelo znana oseba v družabnem življenju Dolenjega Logatca.

Vene Yemmer, (Ljubljana):

Poskusite s kolektivno deklamacijo

Zadnja leta je nastalo močno gibanje tzv. sprethorov, ki ga gojijo zlasti del. organizacije v Rusiji, Nemčiji, Avstriji in drugod. Je to način deklamiranja raznih pesmi in pesnitve ne le po enem deklamatorju, marveč deklamiranjem v celim zboru. So namreč pesmi, ki jih posamezni deklamator (recimo solist) ne zmora niti deklamirati s dobrim uspehom, ker je pesem premočna za eno grlo in ker je pesem predvsem izraz množice. So to pesmi, ki slikajo borbo, hrepenenje in življenje množice, mase, bodisi te ali one. N. pr. Zupančičeva "Kavčička": Mi bomo vsi kovali, kovali svoje duše, kovali svoj značaj... Že sam ta MI in zanos, s katerim je treba deklamirati to pesem tisoče izključuje popolno uspešno prednašanje po solistu. Ta MI upravi zahteva zbor, ki naj z vso močjo udarja: Mi bomo vsi kovali... Tudi je v zboru mnogo bolj mogoča menjava glasov sen, če je harmonično uglasen z raznimi glasovi.

In s tem spoznanjem se je začel tako zvan "sprethor", kolektivna deklamacija, recitacijski zbor. Kako se izvaja? Sprva je bil ta zbor negiben in je samo govoril. Zbor moških in žensk se je grupiral na odru ter po znakih dirigenta deklamiral pesnitve. Zdjaj je prevladal ženski glas, zdaj so prevladali moški glasovi, zdaj veselo, pa spet resignirano, zdaj s poudarkom, pa spet monotono, kakor je zahtevala pesem in kakor jih je bil naučil dirigent v dolgih vajah. Ta dirigent ni dirigent s palčico in notami. Ne, on je predvsem režiser, deklamator. A v prvih početkih je režiser stal pred zborom in mu z roko dajal majhna znamenja, da so bili deklamatorji čim bolj hucela.

Kasneje se je zbor osvobodil svojega nepremičnega položaja, ter je v svesi z deklamiranjem glijl tudi gibanje. Dobili smo gibalno-recitacijski zbor, ki se poslužuje vseh sredstev odra inscenacije, razsvetljave, in ki zahteva od deklamatorjev cele igralce. Ti zbori izvajajo tudi samo dela, napisana nalašč za gibalni deklamacijski zbor.

Kako začeti? Začeti je najbolje s kolektivno deklamacijo pesmi, ki odgovarja deklamaciji v zboru. Zbor naj tvori 10—20 oseb, lahko so ženski in moški glasovi, lahko tudi samo mladina. Nastopijo v skupini lahko na odru ali v dvoranji ali na prostem, kjerkoli. Recitirajo naj pesmi, ki naj jih doleteli režiser (ki mora biti dober deklamator, seveda) in ki naj tudi razdeli glasove, predpiše, kje naj deklamirajo glasno in kje tiše, kje počasi in kje hitro, kaj predvsem poudarjajo i. t. d. Dober deklamator bo to prav lahko napravil, največ težko mu bo dalo le, izvesti zbor, da bo pravilno in hkrati izgovarjal besede. Za to pa je treba vaje in vaje.

Pesem Ivana Moška "Mi val" je kot napisana za tak zbor, je kot nalašč za začetek deklamacijskega zbora. Kako jo izvajati, razložim spodaj. Vi pa poskusite (mogoče z mladino ali pa v dramatičnih odsekih) in — uspeh ne bo izostal.

MI VSI
(Za recitacijski zbor.)

Zbor naj ima 10—20 oseb, med temi 6 solistov. Oblečeni v delavske obleke, navadno. (Lahko nastopi tudi mladina obeh spolov — 15—18 let stari).

Kje naj izvajajo? Kjerkoli. Lahko na odru pred kako priziditvijo, pred dramo ali na zahavnem večeru. Lahko tudi na prostem.

Grupirajo naj se nepriljubeno v skupino. Vsak solist naj se z skupino stopi malo naprej, kadar govori, a se potem spet stopi s skupino.

Paziti je treba na točno izgovarjavo, zlasti izgovarjavo samoglasnikov. — Dirigenta ni treba, a pri vajah naj jim režiser daje znamenja kdaj naj začne, naraščajo z glasovi ali padajo.

Besede, ki so tiskane z velikimi črkami, je treba povdariti močno. Besede "Mi val" je treba vsakokrat povdariti in krepko izgovoriti črko M, o in v "mi" in "val" da bošta nekoliko daljša. Besede, ki so debelo tiskane, je

treba povdariti s tem, da jih počasi, raztegnjeno izgovorite. Prvi moški glas: (pred skupino, skoro tožeče) — **Jaz sam sem zrnca peska pod nogami, ki vsak potlači ga z lahkoto v prah.**

Vsi ostali: (svetsti ali svoje moči in prepričevalno) **MI VSI smo VETER SILNI, ki pometa s peskom, viHAR, ki vam je v grsu, strah.**

Prvi solist: **Jaz sam — nič.**
Vsi ostali: (povzamejo naglo in krepko, kot bi pribli)

MI VSI — (kratka pavza, za hip, nato z dvignjenim močnim glasom) — **MOČ!**

(Prvi solist se umakne v zbor. Na oder prihaja drugi solist in govori:)

Drugi solist: **Jaz sam sem bilka trave, ki pod hrastom gine, in strada sonca v senči, to ne v maraz.**
Zbor: (govori vedno krepko-samozavestno, skoro veselo svoje moči)

MI VSI smo HRAST mogočen na planjavi, **ORJAK**, ki smeje bilkam se v obraz.

Drugi solist: (stopa k zboru in se pridruži)
Jaz sam — nič.
Zbor: (kot prej) **MI VSI—MOČ!**

Tretji solist (stopi iz zbora ter govori zboru):
Jaz sam sem kamenček.....
Glej, vodo, kako me nosi, prekucaje, se igra!

Tretji solist in ves zbor (tretji solist se je bil obrnil k publiki):
MI VSI smo JEZ, nasip, ki se pe game, naj pribesne valovi **MISSISSIPPIJA!**

Tretji solist: (v svetsti ali svoje slabosti kot posameznik)
Jaz sam — nič!

Tretji solist in zbor: **MI VSI—MOČ!**

Četrti solist (pride z leve ali desne)
Jaz sam sem iskrica v goščavi rase; ubije lakro vsaka rotna kapljica.

Zbor: **MI VSI smo PLAMEN**, ki šviga nad vrhovi gora najvišjih in polije vsa morja.

Četrti solist: (obupano): **Jaz sam — nič — (skoro zamre z glasom, a ga prebudi)**

Zbor (glasno): — **MI VSI—MOČ!**

Peti solist (sestrada delavec, slaboten, pride s težavo na oder):
Jaz sam sem sluga močnih — kdo me kupi?
Izreci ceno — vzemi kožo in kosti. (Hoče mimo.)

Zbor (ga prikljče) **MI VSI** — (trenotek pavze, zadovoljno, z nasmehom in lahko, skoro počeče): **svobodni! Naša cena naša je beseda; postavimo jo MI, MI VSI—se ti!**

Peti solist (klea k zboru s spoznanjem): **Jaz sam — nič....**
Peti solist in ves zbor: **MI VSI—MOČ!**

Slovenska Narodna

Ustanovljena 9. aprila 1904

Podporna Jednota

Inkorp. 17. Junija 1907 v državi Illinois

3657-59 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois Tel. Rockwell 4964

GLAVNI ODBOR S. N. P. J.

UPRAVNI ODBEK:

VINCENT ČANKAR, predsednik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
FRED A. VIDER, gl. tajnik.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
GLAS NOVAK, tajnik bol. oddelka.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN VOGRICH, gl. blaginjak.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
VILIP GODINA, upravitelj glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.
JOHN MOLEK, urednik glasila.....2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

ODBORNIKI

ANDREW VIDRICH, prvi podpredsednik, 609 Russell Ave., Johnstown, Pa.
DONALD J. LOTRICH, drugi podpreds., 1937 S. Trumbull Ave., Chicago, Ill.
JOHN J. ZAVERTNIK, gl. sadravnik.....3724 W. 26th St., Chicago, Ill.

GOSPODARSKI ODBEK:

FRANK ALEŠI, predsednik.....2124 S. Crawford Ave., Chicago, Ill.
JOHN OJF.....3624 W. 27th St., Chicago, Ill.
JOSEPH SISKOVICH.....1009 E. 74th Street, Cleveland, Ohio.

POROTNI ODBEK:

JOHN GORSEK

Sir Arthur Conan Doyle:
IZGUBLJENI SVET
(THE LOST WORLD) Roman

Mi pa se vam moramo vsi klanjati in poizkušati doseči od vas ugodno oceno. Enemu pomagajte lahko na noge, drugega pa pahnete v nesrečo! Podla golazen, o dobro vas poznam! Pozabili ste, kam spadate. Ze se pride čas, ko vam stopimo nekoliko na prste. Žabe napihneje! Vam že pokažem vaš prostor! Da gospod, ni se vam posrečilo opehariti G. E. C. Tu ste našli pač na pravega človeka. Svaril vas je, če pa ste vendar hoteli priti, ste to storili, pri moji veri, na lastno odgovornost. Polomili ste ga, veleneceni gospod Malone, le priznajte, da ste se pošteno ujeli! Tvegali ste dokaj nevarno igro, in zato vam moram povdariti, da ste jo izgubili."

"Poslušajte, gospod," sem rekel, med tem, ko sem se umikal proti vratom in jih odpiral, "lahko me žalite, kolikor vam je drago. Toda vse ima svoje meje. Dejanski se me ne smete lotiti."

"Jaz da ne smem?" Počasi je odkorakal na svoj čuden način proti meni, nenadoma obstal in vtaknil orjaške roke v stranske žepce svojega dokaj otroškega, kratkega jopca. "Vrgel sem že več kakor enega vaših sobratov čez prag. Vi hoste četiri ali peti. Po 3 fujnte 15 šilingov odškodnine pride povprečno na vsakega. Drago je sicer, a jako potrebno. No torej, zakaj ne bi sfrčali za vašimi bratci še vi, gospod? Zdi se mi, da hoste, kaj pa!" Med tem, ko je govoril, se je zopet pričel hinavsko in preteče pomikati proti meni in se je ob vsakem koraku vzpenjal na prste, kakor da bi bil plesni mojster.

Lahko bi bil z enim akokom dosegel vrata in smuknil ven na hodnik, a to se mi je zdelo sramotno. Razen tega me je počasi popadla jeza. Poprej sem bil vsega nedvomno sam kriv, zdaj pa so mi njegove grožnje vrnile vsaj nekaj pravice.

"Oprostite, da sem vas razburil, toda, nikar si ne mislite, gospod, da se pustim premikati. Vam že pokažem, da ne trpim takega!"

"O, za Boga milega!" Njegovi črni brki so se dvignili in pod njimi so se zasmešno zasvetili beli zobje. "Vi, da ne trpite kaj takega, kaj?"

"Ne bodite no neumni, gospod profesor!" sem kričal: "Nikar ne mislite, da z menoj kaj opravite! Skoro dva stota tehtam, imam jeklene mišice in vsako soboto igram po tri četrte ure srednjega napadalca v londonskem irskem klubu. Jaz nisem tak, da bi..."

V tem trenutku se je že zakadil vame. Na mojo sročo sem bil vrata že odprl, sicer bi bila ob zletela kar skoznja. Kakor krogiča sva zletela po hodniku in se z nekakim stolom vred (zapletel se nama je spotoma med noge) naposled skotalila po stopnicah navzdol proti vežnim vratom. Njegova brada mi je zamajila usta, z rokami sva se čvrsto objemala, sploh sva bila zvitva in klopič in noge prokletega stola so povsod plesale vmes kakor solnčni žarki. Pozorni Austin je nastečaj odprl hišna vrata, prekucnila sva se čez glavo in sfrčala na ulico. Tudi dva druga služabnika sta stopicala semintja in nekaj poskušala, a predvsem sta menda pazila, da ne poškodujeta lastne osebe. Stol je lopnil na hodnik in se sesul v drobne trske, midva pa sva se naposled ločila in drug poleg drugega treščila v cestno blato. Profesor je takoj planil na noge, zavilhtel pesti in zasopihal kakor nadušljiv.

"Imate zadosti?" je zastokal.
"Prokleta pošast!" sem zatulil, ko se mi je posrečilo skočiti pokonci. Boj bi se bil brez

dvoma še nadaljeval, zakaj on je zopet razkačen skočil nadme, a sreča mi je bila mila ter me je rešila teh neprilik. Poleg naju je stal namreč stražnik z beležnico v roki.

"Kaj pa je to? Da vaju ni sram!" je dejal. To so bile vsekakor prve pametne besede, ki sem jih slišal v Enmore Parku. "No," me je zopet nagovoril, "kaj pa vse to pomeni?" "Ta človek me je napadel," sem rekel.

"Ali ste ga res napadli?" je vprašal stražnik.

Profesor je težko dihaval in ni ničesar odgovoril.

"No, to pa ni prvokrat," je strogo dejal stražnik in zmajal z glavo. "Pretekli mesec ste imeli v slični zadevi opravka s sodnijo. Temu gospodu ste poškodovali oko: podpluto je. — Ali mi hočete prijaviti poškodbo, gospod?" me je vprašal.

A jaz sem se med tem že pomiril.

"Ne," sem rekel, "ničesar ne maram prijaviti."

"No, kako pa, da ne?" me je vprašal stražnik.

"Sam sem vsega kriv. Nadlegoval sem gospoda. Posvaril me je vnaprej in mu ne morem ničesar očitati."

Stražnik je hrupno zaprl svojo beležnico.

"Vsekakor bo bolje, če ne bosta več počenjala takih stvari!" — je dejal. "No, in vi tam, kaj je? Nikar ne stojte tu, le naprej!" To je rekel mesaraku pomočniku, nekemu dekletu in drugim ljudem, ki so se zbrali okrog nas. Napodil je to malo skupino gledalcev in s težkimi koraki odšel po ulici za njo. Profesor me je pogledal in rekel bi, da so se trenutek lahko nasmehnilo oči.

"Vstopite!" je rekel, "še nisem gotov z vami." Čeprav so donele te besede dokaj preteče, sem mu vendar sledil v hišo. Molčeli Austin, ki se je ves čas držal kakor lipov bog, je zaprl vrata za nama.

ČETIRTO POGlavJE

To je najbolj čudna reč, kar sem jih kdajkoli slišal

Čim so se vrata zaprla, je že priletela gošpa Challenger iz jedilnice. Drobna ženaka je bila grozovito razburjena. Ogorteno se je postavila pred soprogom kakor razjarjeno pišče pred buldogom. Jasno je bilo, da je opazovala moj "odhod" (če ga tako smem imenovati), a ni opazila mojega povratka.

"O, George, kaka strovina ste!" je zavtila. "Kako ste mogli pohabiti tega prijaznega mladega gospoda!"

Profesor je pokazal s palcem čez ramo: "Tu je, za moj hrbtom, živ, zdrav in nepoškodovan."

Gospa je bila nekoliko v zadregi: "Ah, oprostite, nisem vas videla!"

"Bodite prepričani, gospa, da se ni nič zgodilo."

"O, vi, revež, potolkel vam je obraz! Ah, George, kak divjak ste! Ves teden, dan za dnem, ne vidim nič drugega nego alične grozne zgodbe. Vsa človeka vas sovraži in vas ima za norca. Moje potrpljenje je že pri kraju. Dosti je tega!"

"No, prava reč!" je zamrmral profesor.

"Saj to ni nobena skrivnost več!" je kričala. "Ali veste, da govori o vas vas soseska, ves London — pojditte, Austin, ne potrebujemo vas tu, — ali veste, da vas ima ves svet na jeziku? Kje pa je vaša dostojnost? Vi, moč, ki bi morali postati kraljevski profesor na veliki univerzi, kako bi naj vas imelo v časteh na tisoč dijakov, kje je vaša dostojnost, o, George?"

(Dalje pethodnj.)

Jack London: IZGUBLJENI OBRAZ

Sedaj je bilo konec.

Subienkow, Poljak, je prehodil dolgo pot grenkosti in groze iz Varšave preko Sibirije ter nalk duplarju, ki leti proti svojem golobnjaku, spotoma neprestano strmel v rešine prestolnice po mikani Evropi. Tokrat pa se je zgrudil str na tla dalje ko kedaj od svojega smotra, v tem odročnem kotu polarnega sveta.

Tu v Severni Ameriki se je nehala njegova sled. Cepel je v snegu, pričakujoč trpinčenja, z rokami zvezanimi na hrbtu. Bujlil je v velikanskega kozaka, ki je ležal pred njim z obličjem v snegu. Moški so bili opraviili s hrustom in ga pravkar prepustili žensstvu. In žrtvino tuljenje je pričalo, da v prevejanosti pri mrcvarjenju ženske prekašajo moške.

Subienkow je motril prizor in drgetal. Ne da bi se bal smrti. Predolgo mu je bilo življenje v breme na njegovi nepregledni kalvariji, da bi bil trepetal ob misli na smrt. A muke so se mu upirale. Žalile bi njegovo človeško dostojanstvo. Žalile ne samo po bolečini, ki bi jo moral prenašati, marveč tudi po gnjusnem prizoru, ki bi ga nudil

svoji bolesti. Vedel je, da bi prosil in moledeval svoje krvnike, da bi beračili milosti tako kot debeli Ivan, lešč pred njim, i vsi drugi, ki so prišli prej na vrsto.

To pa ne bi bilo lepo! Stopiti hrabro iz življenja v onostransko, lično, z umevov in šalo ob ustnici, ah! to je pravi način. Poburljivo in strašno pa je, če čutiš, kako vse tvoje bitje odneha, kako se ti duša pogreza v mrtvaščici telesa in kako nalk opici kričiš nerazumljive in presunljive besede.

Nade na pobeg ni nobene. Vse odtlej, odkar je živel svoje drzne sanje o neodvisnosti Poljske, je bil venomer lutka v rokah usode. Izza Varšave in Petrograda, skozi sirske rudnike in pu Kamčatki je stopal, kakor mu je bilo sojeno, da je prispel na ta strahoviti konec. Tako je bilo pisano vsekakor v večni knjigi sveta, pisano zanj, ki ga je zgolj šop živcev, občutljivih in rahlih, le za silo skritih pod kožo, zanj, ki je bil pesnik, sanjač in umetnik.

V tenobi je vzdihnil. Komaj je bilo še verjetno, da je ta umirajoča in rjevoča kepa veliki Ivan, orjaški kozak, poznejši merski razbojnik, železni možak, lenokrven ko vol, in čigar živčevje je bilo toli slabo izoblikovano, da se je njemu zdelo ko-

maj šeganje, kar je bilo poprečnemu človeku bolečina. Ampak ti Indijanci so znali potipati šilico temu gorostasnemu Ivanu! Nepojmljivo je, kako je mogel človeški stvor tolikanj trpeti in vendar še živ ostati. Zavaljeni Ivan je plačeval za svojo telesno žilavost in odpornost. Še enkrat toliko časa je vztrajal ko drugi.

Subienkow je čutil: če se bo trpljenje kozaka nadaljevalo, ne bo mogel več niti prenašati pogleda nanj, ne da bi zblaznel. Da, čemu je veliki Ivan ne izdihne? Zakaj njegovo bitje ne prestane? Toda če bi prestalo, bi on sam prišel na red. Ondi je stal Jakaga, čakal in se mu režal v obraz, uživa je naprej njegove muke. Jakaga, katerega je bil še prejšnji teden z brco pognal iz utrdbe ter mu z dolgim pasjim bičem usekal progovlice. Indijance si bo dal seveda sam posla z njim, prihranil je zanj najbolj pretkano trpinčenje, najokrutnejše mučenje živcev. Aj, to mora biti izborn rabelj, ako sodiš po Ivanovih krikih!

Tudi skvave so se v tem trenutku odmaknile od telebastega kozaka, nad katerim so bile sklonjene, ter odstopile nekoliko korakov nazaj, smeje se in tleskaje v dlani. Subienkow je razločil pošastno in grozljivo stvar, kakršno je bil postal Ivan, toll

strahotno svar, da je bušil v nekak histeričen smeh. Indijanci so se ozrli vanj, češ, kako se more še smejati. A ni bil kos ustavitvi svojega krohota, pa najsi je bil še tako brezumen. Naposled se je umiril in krčevita trzavica, ki mu je stresala grlo, je polahko izginila. Še nekaj odloga je dobil. Subienkow je pokusil nakreniti svoje misli drugam in se zazri v svojo preteklost. Spomnil se je svojega očeta in matere in lisastega konjčka, ki ga je jahal v detinstvu, in francoskega učitelja, kateri ga je učil plesati in mu neki dan ogorteno iztrgal star, obrabljen zvezek Voltaira, češ da ga ne sme čitati. Pred očmi mu je šinil Pariz in Rim in turobni London in veseli Dunaj. Zazdelo se mu je, da je zopet v družbi o-gnjevite skupine mladih someščanov, ki kot on sanjajo o samostojni Poljski a poljskim kraljem na varšavskem prestolu.

Tu se pričena neskončna pot. Od vseh svojih prijateljev je preostal sam on in posamič je preručal naklombo vseh teh plemenitih src, ki so izginila. Dva sta bila obglavljena v Petrogradu, koj v početku. Nekega drugega je njegov jošar na smrt pretepel. Potem se je na velikem okrvavljenem pohodu, ki jih je vedel v sibirsko pregnanstvo in se vzel cele mesece med udarci in prvokami paz-nilov kozakov, četrti sesedel od iznemoglosti in nič več vstal. Poslednji njegov tovariši so pocapali v rudnikih od mrlice ali pod knuto. Dva izmed njih, ki sta še preostala kakor on, sta poskušala pobegniti v njegovi družbi. Poginila sta v boju s kozaki. Edino njemu je uspelo, priti na Kamčatko z denarjem in listinami nekega potnika, ki je obležal v snegu.

Vedno ga je obdajala sirova in živinaka divjost. Nevidno ga je obkrožila celo v zabavalnih ali učilskih. Vse je ubijalo koli njega. Na talisti dan je imel z dvema ruškima častnikoma dvakrat duboj. Da si otme svoje življenje in si preskrbi prehodnico, je ugonobil tega nedolžnega popotnika.

Za njim je bila rešitev nemožna. Neakončna pot po Sibiriji in Rusiji, ki se mu je zdela dva tisoč let dolga, na to ni mogel misliti, da bi jo napravil v obratni smeri. Edini ishod je bil videti ta, da bi hodil vsevdilj naprej, prekoračil zlokobno Ledeno morje in preko Behringove ožine krenil p Alaksa, akoprav zabrede v vedno hušje barbarstvo.

V ta namen se je pobarabil in se izkazal s tatovi kožuškovine. Na njih jadrnicah, gnilih od skorbuta, je ob nezadostni hrani in vodi, med neprestanimi nevihtami tega viharnega morja, družno s temi možaki, ki so se bili poživinili, trikrat poskusil jadrati proti vzhodu skozi usodni preliv. Ob tisočerm pomanjkanju in tisočerm težavah je njega in njegove neotesane drugove potanilo nazaj proti Kamčatki.

V četrtič se je pustolovska plovba bolje obnesla. Eden izmed prvih Evropeev je brodil po bajnih Tjulenskih otokih. A pozneje se ni z drugimi vrnil na Kamčatko, da bi zabogatel z vti-hotapljenim krznom ali potrosil ta denah v blaznih orgijah. Prek Amerike je držala cesta v Evropo. V Ameriko je bilo dospeti po vsaki ceni.

Bivajoč torej po teh prekleth predelih ob Behringovem morju ter Aleutskih otokih, se je vkrcal na druge čolne, v družbi drugih lovcev na kože, slavon-skih ali ruških srečolovcev, mongolskih, tatarskih ali sibirskih, ki so puščali za seboj dolgo vlečko krvi. Povsod, koder so se izkrcali, so morali domorodci odriniti težak davek v kožuškovini. Cele vasi, ki so se branile, so poklali. Včasih pa so bili domačini jačji, ali pa drugi gusarji, in so posekali vsakegar, kdor jim je od tolpe prišel pod roko.

Nazadnje se jim je brod razbil. Rešil se je z edinim pajdašem, imenovanim Finu, in na pustem ostrovu sta prestrala vao zimo v samoti. Ven in ven ista juta in kruta sirovost, ki ga je stiskala! Na spomlad je po čudnem naključju pripjula ladja mimo ter ju odnesla.

Z novo drhaljo je slednjič dosegel Alasko in med strahansko vojnjo poskušal pristati k ame-

riški celini. Toda povsod so bile zgolj visoka negostoljubne skale, viseče nad valovi, srepe zajedi in čeri, koder se je morje penilo med viharjem. Koder se je dalo pristaviti k bregu, se je bilo boriti z divjnimi trumami, ki so se tuleč pojavljale na svojih pirogah. Deželjani, z boj-nimi alikami v obrazu, so prihajali, da se na svoje stroške seznanijo s srepiško silo smodnika in gusarskih pušk.

Ffotilja vendar ni izgubila srčnosti, temveč brodarila vse proti jugu, išoč gostoljubnejših dežela. Ondod so baje španski klativitezi mehikanskega rodu osnovali naselbino. Subienkow je sanjaril, o tem, da naleti nanje. Z njih pomočjo bi v potrebem času, v enem letu ali dveh, ako treba, dospel v Kalifornijo oziroma Meksiko. Odriniti onodot v Evropo bi bilo potlej prava igrača.

Vendar bajnih Špancev ni hotelo in ni hotelo biti. Zid barbarstva se je razprostiral še vedno v nedogled. Zategadelj je poveljnik malega brodovja veli obrniti ter usmeriti kljun proti severu.

Leta so minila. Subienkow se je udeležil sidaanja trdnjave Michaelovske in v dveh poletjih zapored odrinil meseca kroglika v Kotzebuejev zaliv. Številna plemena so torej prihajala tja po kupčiji. Dobil si kožo pikastih sibirskih damjakov, okia in kože mrošev z arktičnih obal in čudne kamenite svetiljke, izdelane kaj vem kje, ki so se v tranzitu prodajale od plemena do plemena. Nečo se je celo prikazal lovski nož angleškega izo-geika.

(Dalje prihodnj.)

All ste naročeni na dnevnik "Prosveta"? Podpirajte svoj list!

SMEŠNICE

Energična

Resnična zgodba

Kadar se Mirček in Miška igra, ima Miška zmeraj prvo besedo, zakaj ona je cel škratej, temperamentna in energična.

Danes se igra sta ženina in nevesto. V svoji sobici razpostavljata pohištvo. Dasi je Mirček tisti, ki je prišel v vizite, mora vendar pridno pomagati.

Miška: "Omara bo tukaj stala, veš, ta bo za perilo! Miža bo tukaj! Zibka bo tukaj!"

Mirček: "Čemu pa zibka? Jaz ne maram majhnih otrok, se preveč dero."

Miška: "To tebi nič mar, če hočem otroke, jih bom imela. Sicer pa, če misliš sitnost raztresati, se pa sama omočim, da veš."

Mirček: "Pa naj bo, zastran mene imejva otroke?"

Jaz: "Pridi no malo les! Ne daj no, da te bo Miška vselej ugnala, saj si vendar fant!"

Mirček: "I, kaj pa naj storim — če jo hočem vzeti! Ona je takšna, da bi še sama valila."

Nesrečna ljubezen

Trikrat sem bil nesrečno zaljubljen.

— Oj, siromak!

— Da, da! Prva moja simpatija je šla v samostan. druga je ušla z mojim najboljšim prijateljem, tretjo — sem pa vzeli!

Ali žena — ali sestra

— Ne, dragi moj! Ne morem vam postati žena, rada pa bom vaša sestra!

— Pa vsaj to! odgovori oboževalci bled, pa vendar mirno. A koliko nama je pravzaprav zapustil dragi pokojni oče?

Preproga

Neki dan mi reče moja žena: — Ne bo drugače, kar kamo bo treba novo preprogo. Tudi gostov prihaja k nam, kar nas je lahko, da nimamo niti štene preproge!

Jaz sem ji nato dal denar preprogo, ker sem videl, da res, kar pravi.

Zvečer se je vrnila žena iz sta vsa vesela in zadovoljna, roki pa je nosila majhen paket.

— Ali je to preproga? jo vprašam.

— Kakšna preproga le! To nova večerna toaleta za tvo ženo.

— Tako? zakričim jaz v bupan. Ampak mi smo potvali preproge. Toliko gostov haja k nam, kar sram nas je, hko, da nimamo niti polne preproge!

Žena me poljubi in mi zaječe s tolažilnim glasom:

— Kadar oblečem to toa-

— kdo se bo le zmenil za preprogo?

Relativnost

Harry Liedtke sedi v kavni Mladic pristopi k njemu in prosi za podpis na fotografiji. Filmak igralec mu ustreže, kar dečko poprosi še za dva daljanja podpisa. "Čemu pa treba kar treh mojih podpisov?" — "Veste, gospod, v šoli nim za tri Harry Liedtkeje ga Harry Piel."

MI PRODAJAMO ZEMLJIS

Pozor! Ako lastujete prazno, jeno ali neurejeno zemljišče v P. sylvaniji ali Ohiju, vam jamčimo isto prodamo ali samenjamo za bičkanono posestvo. Za brezplačno pojasnila pišite na:

REAL ESTATE EXCHANGE
38 So. Duquesne Ave.
DUQUESNE, PA.

POTOVANJE V STARI KRAJ

si odredite najbolje potom našega potniškega oddelka, ki odpremil in dopremil že na tisoče ljudi v njihovo najvišje zadovoljstvo.

Pomagati dobiti pos, dovoljenje za povratek in income davek dokument. Napravimo afidavit, prošnjo za deklaracijo zakonitosti dohoda v to zemljo, kakor tudi prošnje za izkazovne kvotne vize za one, ki spadajo v to grupo.

POŠILJAMO DENAR v staro domovino, kakor tudi v ostale kraje vsega sveta—bančnim nalogom, čekom ali breznim potom po najpovolnejšem tečaju.

Ta največja slovanska banka v Ameriki, ki je poznajša širo svet, kod ena nezanesljivejših bank. Obrnite se na

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 BLUE ISLAND AVE.

CHICAGO.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, kalendarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerne, unijsko delo prve vrste.

PIŠITE po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTMENA POJASNILA